

- DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT
- DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW
- DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Naar een kader voor het Vlaams kennisveiligheidsbeleid

Samenvatting

Er vindt een grondige herschikking plaats van de geopolitieke verhoudingen in de wereld. Wetenschap, technologie en kennis vormen hoe langer hoe meer de inzet van geopolitieke strijd. De gewijzigde geopolitieke context noodzaakt ons *om kritisch na te gaan of wijzigingen nodig zijn aan de bestaande regelgevende en deontologische kaders en gedragscodes m.b.t. internationale onderzoeks- en onderwijssamenwerking* die hoger onderwijs en -onderzoeksinstituten én individuele onderzoekers/onderzoeksgroepen in Vlaanderen aangaan met buitenlandse partners. Meer en meer landen, daarin aangespoord door de Europese Commissie, ontwikkelen dan ook een beleid rond kennisveiligheid.

Een kennisveiligheidsbeleid beoogt volgende aspecten:

- Het inperken van risico's op ongeoorloofde kennisoverdracht (IPR-lekken en ongewenste toepassingen)
- Het tegengaan van ongewenste (verborgen) beïnvloeding in hoger onderwijs en wetenschap
- Het voorkomen van misbruik van kennis om grondrechten en waarden te schenden (mensenrechten, internationale afspraken)

Het uitgangspunt blijft dat internationale samenwerking en internationale mobiliteit verrijkend en noodzakelijk blijven voor het Vlaams O&O-ecosysteem op vele vlakken, zelfs als er meer voorzichtigheid aan de dag moet worden gelegd qua tegenpartij met wie samengewerkt wordt. Het kennisveiligheidsbeleid dient een non-discriminatoire en generieke benadering te hanteren waarbij de belanghebbenden zich verantwoordelijk opstellen met oog voor het algemeen belang. Een gebalanceerde en rationeel onderbouwde visie is nodig, zeker voor inperkingen, om de algemene O&I-voortgang in Vlaanderen niet te hypothekeren. Het doel van deze mededeling is om concrete richtlijnen uit te werken voor een landengeneriek kennisveiligheidsbeleid met en voor de verschillende Vlaamse kennisactoren, dat in een vervolgtrajec verder wordt ingevuld tot een concreet kader. Voorbereidend overleg bracht alvast naar voor als vervolgstappen:

- Het opstellen van een **overkoepelend leidraad** dat een kader biedt waarbinnen de diverse belanghebbenden eigen beleid en procedures kunnen ontwikkelen rond risico-identificatie en -beheersing, met inbegrip van minimale standaarden en kwaliteitscontrole;
- Het duidelijk **in kaart brengen van de situatie in Vlaanderen**;
- Een **bewustwordingscampagne** voorbereiden;
- Het onderzoeken hoe de **Vlaamse administratie** bijkomend de belanghebbenden kan **ondersteunen** (in het bijzonder met een advies- en expertiseloket, en/of monitoringskader, ..);
- Overleg **met andere overheden** in België om tot een effectief beleid te komen.

De Vlaamse overheid zal dit samen met de Vlaamse kennisactoren en andere overheden in meer detail uitwerken. We sluiten ons daarbij best aan bij Europese initiatieven. In het bijzonder strekken de recente Nederlandse beleidsinitiatieven tot voorbeeld. Er wordt daarbij ruimte gelaten voor zelfregulering, maar wel binnen een minimaal overkoepelend Vlaams kennisveiligheidskader waarbij verantwoordelijkheden tussen onderzoekers, instellingen en overheid helder zijn afgelijnd.

1. BEKNOPTE ACHTERGROND

Er vindt een grondige herschikking plaats van de geopolitieke verhoudingen in de wereld. Zo is er de evolutie van een unipolaire naar een multipolaire wereld. De veiligheidsdreiging van Rusland manifesteert zich momenteel in Oekraïne. Deze en andere ontwikkelingen samen scheppen een onvoorspelbaar geopolitiek speelveld. De Vlaamse Regering speelt hierop in vanuit haar verschillende bevoegdheden en neemt o.a. een rol op in het Screeningsmechanisme voor Buitenlandse investeringen (FDIS) om zo haar strategische belangen te bewaren. Vanuit haar exportcontrolebevoegdheid neemt de Vlaamse Regering ook al initiatieven rond academische outreach.

Ook voor Vlaamse wetenschap, technologie en kennis zijn deze ontwikkelingen bijzonder relevant gezien deze hoe langer hoe meer de inzet vormen van geopolitieke strijd. In een wereld waarin het multilateralisme onder druk staat wil Europa autonoom worden. Zo maakt het concept 'open strategische autonomie' en 'technologische autonomie' opgang in Europese beleidskringen. Daarenboven is het besef gegroeid dat ook het verwerven door staten (of hun actoren) van (hoogwaardige) O&I-kennis onderdeel kan uitmaken van strategische doelstellingen, bijvoorbeeld vanuit een economisch maar ook militair perspectief.

Naast het versterken van de eigen inzet op O&I om de eigen concurrentiepositie te verbeteren, ontwikkelen meer en meer landen, daarin aangespoord door de Europese Commissie, dan ook een beleid rond kennisveiligheid om zich te beschermen tegen ongewenste praktijken. In Nederland¹ wordt kennisveiligheid als volgt omschreven:

Bij kennisveiligheid gaat het in de eerste plaats om het voorkomen van ongewenste overdracht van (sensitieve) kennis en technologie, met negatieve gevolgen voor de nationale veiligheid van ons land en aantasting van de Nederlandse innovatiekracht. Daarnaast gaat het ook om heimelijke beïnvloeding van hoger onderwijs en wetenschap door statelijke actoren, die o.a. kan leiden tot vormen van (zelf)censuur met aantasting van de academische vrijheid tot gevolg. Tot slot draait het bij kennisveiligheid om ethische kwesties die kunnen samenhangen met samenwerking met personen en instellingen uit landen waar grondrechten niet worden gerespecteerd.

Omdat er meerdere landen een potentieel risicovol profiel vertonen en dit kan evolueren, moet de benadering vertrekken vanuit non-discriminatoire en landengenerieke elementen. Aan bepaalde landen kan meer en specifiekere aandacht besteed worden in functie van de geïdentificeerde risico's. Hoewel er reeds een Vlaams exportcontrolebeleid bestaat, is ook voor onderzoek en innovatie in Vlaanderen een algemeen benaderingskader nodig om samen met de Vlaamse kennisactoren een consistente aanpak te ontwikkelen. Onder deze kennisactoren verstaan we de organisaties waar een risico bestaat van ongewenste kennisoverdracht en kennisveiligheid. Zoals gezegd is internationale samenwerking bevorderlijk en wenselijk voor een open economie zoals Vlaanderen, maar moet een Vlaams kader rond kennisveiligheidsbeleid voor onderzoek en innovatie de nodige sensibilisering en hulpmiddelen aanreiken om hier bewust en verantwoord mee om te gaan.

2. CONTEXT

Op het *Europese niveau* publiceerde de Europese Commissie in mei 2021 haar Communication on the Global Approach to R&I² en keurde de Europese Raad in september 2021 eigen conclusies goed omtrent internationale samenwerking met als titel "the Global approach to Research and Innovation - Europe's strategy for international cooperation in a changing world"³. Daarenboven stelde ook het toenmalige Strategic Forum for International R&I Cooperation een eigen opinie op rond internationale samenwerking met een aantal concrete aanbevelingen⁴.

¹ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?did=2020D48724&id=2020Z23069

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2465

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/documents/ec_rtd_com2021-252.pdf

³ https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vwik7m1c3gyxp/vlmlefnauxx?ctx=vg9pjpw5wsz1&start_tab1=150

⁴ <https://era.gv.at/news-items/new-sfic-opinion-on-global-approach-to-research-and-innovation-adopted/>

Het lijkt dan ook vanzelfsprekend dat het Vlaamse beleid zo goed mogelijk afgestemd wordt met het Europese beleid opdat er geen inconsistenties optreden tussen de beleidsniveaus en dubbel werk of overlappende inspanningen vermeden worden. Daarenboven is het evenmin de bedoeling om op Vlaams niveau het aantal (gelijkaardige) procedures of processen te vermenigvuldigen maar wordt er gestreefd om met bestaande regels (of beperkte aanpassingen/uitbreidingen) het beoogde doel te bereiken. Tevens mag de concurrentiepositie van Vlaamse organisaties ten opzichte van buitenlandse spelers niet uit het oog verloren worden.

Naast deze algemene en landengenerieke beleidsteksten functioneert er ook een Europese werkgroep die specifiek de samenwerking met **China** als thema heeft, waardoor er in Europa nu veel aandacht uitgaat naar hoe “veilig” samenwerken met China kan georganiseerd worden. Dit “Knowledge Network on China” (KNOC) heeft tot nu toe vijf aanbevelingsdocumenten en bundelingen van praktijkervaringen rond acht thema’s afgeleverd. Al deze documenten bieden een inspiratiebron voor een voorstel van een operationaliseerbare strategie. De verdere werkplannen van de KNOC richten zich meer op de uitwerking van de praktische aspecten.

Wegens de inval in **Oekraïne** staan bezwarende maatregelen op de samenwerking met **Rusland** of Wit-Rusland enerzijds en steun voor samenwerking met Oekraïense en Oekraïense wetenschappers anderzijds regelmatig op de agenda van Europese O&I-gremia.

Op 27 november 2020 richtte de **Nederlandse** minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap samen met de minister van Justitie en Veiligheid en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat een brief⁵ tot de Tweede Kamer onder de titel ‘Kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap’. De bewindslieden presenteren in deze brief een pakket aan maatregelen om de kennisveiligheid in het hoger onderwijs en de (toegepaste) wetenschap beter te borgen. Het doel is internationale samenwerking op een veilige manier te laten plaatsvinden, met oog voor zowel de kansen als de risico’s die ermee samenhangen. Op 14 oktober 2021 organiseerde de Nederlandse Tweede Kamer een rondetafelgesprek met experts en vertegenwoordigers van belanghebbenden.⁶ Op 31 januari 2022 volgde een tweede Kamerbrief (een voortgangsverslag)⁷, een behoeftenanalyse⁸ van een net opgericht expertise- en adviesloket⁹ en een “Nationale Leidraad Kennisveiligheid internationaal Samenwerken”¹⁰.

Ook **andere landen** hebben al een eigen leidraad, checklist of richtsnoer ontwikkeld, zoals

- Australië; ‘Guidelines to counter foreign interference in the Australian university sector’,
- Duitsland; ‘Leitlinien und Standards für internationale Hochschulkooperationen’ en ‘Leitfragen zur Hochschulkooperation mit der Volksrepublik China’,
- Verenigd Koninkrijk; ‘Managing risks in Internationalisation: Security related issues’,
- Zweden; ‘Responsible internationalisation: Guidelines for reflection on international academic collaboration’
- Canada; ‘Safeguarding your research’ (met een niet-exhaustieve lijst van gevoelige domeinen)
- Frankrijk; ‘Protection du potentiel scientifique et technique de la nation (PPST)’
- Verenigde Staten: National Security Presidential Memorandum 33 (NSPM-33)

In **Vlaanderen** werd in februari 2021 op uitnodiging via een brief van de Vlaamse minister bevoegd voor Wetenschap en Innovatie een werkgroep “Kennisveiligheid” opgericht in de schoot van het EWI-Europaplatform om overleg te organiseren met vertegenwoordigers van alle types van belanghebbende kennisactoren (overheid, onderzoeks- en onderwijsinstellingen, onderzoekscentra en bedrijven) rond deze problematiek. Een uitgebreide technische werknota die aan de leden van de werkgroep werd voorgelegd ter bespreking en aanvulling vormt de basis voor deze nota. Er werden ook gastsprekers uitgenodigd (voornamelijk uit Nederland).

⁵ Ook andere landen hebben ondertussen een strategie opgesteld, zoals o.a. het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk, Zweden, Finland en verder ook nog Canada, Australië en de Verenigde Staten.

⁶ https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2021A00355

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/01/31/voortgang-en-voortuitblik-aanpak-kennisveiligheid-hoger-onderwijs-en-wetenschap>

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/07/16/inventarisatie-expertise-en-adviesloket-kennisveiligheid>

⁹ <https://www.loketkennisveiligheid.nl/>

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/01/14/nationale-leidraad-kennisveiligheid>

3. UITGANGSPUNT

Het algemene uitgangspunt kan als volgt geformuleerd worden:

Hoe kan het risico op ongewenste kennisoverdracht beperkt worden zodat internationale O&I-samenwerking zo open mogelijk plaatsvindt vrij van ongewenste beïnvloeding, misbruik van onderzoeksresultaten en met respect voor grondrechten zoals mensenrechten en andere internationaal gehanteerde waarden en normen in O&I?

Dit kan vertaald worden in een aantal principes die in concrete (beleids)initiatieven vorm moeten krijgen:

- 1) Primordiaal blijft het uitgangspunt dat internationale samenwerking en internationale mobiliteit verrijkend en noodzakelijk blijven voor het Vlaams O&O&I-ecosysteem op vele vlakken. Daarbij gaan onderzoekinstellingen uit van hun institutionele autonomie en een open science benadering met de academische vrijheid en de kwaliteit van onderwijs en onderzoek als grondslagen, waarbij het Europese motto **“as open as possible, as closed as necessary”** geldt. Bedrijven en ook ondernemende kenniscentra opereren volgens de eigen “entrepreneurial spirit” waarbij ze ervan uitgaan dat rechtsregels, zoals die rond intellectuele eigendom, dienen gerespecteerd te worden.
- 2) **Academische vrijheid is juridisch omkaderd**, o.a. in één van de meest recente grondrechtencatalogi, met name het Handvest van Grondrechten van de Europese Unie, dat een specifiek artikel bevat over de academische vrijheid. Artikel 13 leest: “De kunsten en het wetenschappelijk onderzoek zijn vrij. De academische vrijheid wordt geëerbiedigd.” Zoals elke vrijheid is academische vrijheid niet absoluut, maar **wordt omkaderd door regelgevende en deontologische kaders en gedragscodes**.
- 3) Een **non-discriminatoire en generieke** benadering is nodig omdat er meerdere potentieel risicovolle landen zijn of de status van een land kan evolueren. Desondanks kan er aan bepaalde landen meer aandacht besteed worden (op basis van een risico-analysekader).
- 4) Daarenboven moet de aanpak **doelgericht** zijn in functie van concrete bezorgheden.
- 5) Op dit moment bestaan al heel wat procedures, wetgeving en interne comités. Het is beter **voort te bouwen op /aan te passen/toe te passen wat al bestaat** i.p.v. compleet nieuwe zaken, i.h.b. decretale of regulerende initiatieven, op te richten/in te voeren.
- 6) Zin voor **proportionaliteit** is nodig: het kan niet de bedoeling zijn processen en procedures zodanig te verzwaren dat de toepasbaarheid ervan in het gedrang komt en/of internationale samenwerking de facto onmogelijk gemaakt wordt.
- 7) Er moet op een wendbare en **vooruitziende** manier gewerkt worden en niet enkel reactief. Het moet de ambitie zijn tendensen op mogelijke risico’s op voorhand te detecteren en effectieve blootstellingen te beperken.
- 8) Er wordt **onderscheid** gemaakt tussen algemene waarden (bv. respect voor mensenrechten) die eerder behoren tot het buitenlands beleid en specifieke O&I-gerelateerde motieven (bv. bezorgdheid over inmenging) waar een link is tussen kennis/technologie en waarden, zonder dat ze losgekoppeld worden.
- 9) Alle organisaties wensen dat hun autonomie gerespecteerd wordt, maar dienen zich anderzijds **verantwoordelijk** op te stellen, oog te hebben voor het algemeen belang en voor een (externe) kwaliteitsbewaking van hun processen.

4. MINIMALE VEREISTEN

Acties zijn nodig *t.a.v. en binnen* drie doelgroepen:

A. VLAAMSE EN FEDERALE OVERHEDEN

- Ruimte geven aan de Vlaamse O&O&I-actoren om een kennisveiligheidsbeleid op te zetten en minimale standaarden zetten waarbinnen dit dient te gebeuren (met kwaliteitscontrole)

- Afwegen of de bestaande Vlaamse, federale, Europese en internationale kaders volstaan dan wel bijkomende initiatieven nodig zijn (en die dan ook nemen) ¹¹
- Intra-Vlaamse (Beleidsdomein EWI en Beleidsdomein Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie) en intra-Belgische afstemming (FOD Buitenlandse Zaken, Dienst Veiligheid van de Staat) garanderen, o.a. met het oog op maximale complementariteit met andere lopende initiatieven op het vlak van het bewaken van de strategische belangen,
- Advies- en expertiseloket Kennisveiligheid uitbouwen dat o.a. instaat voor de uitwerking van een minimaal monitoringkader van de veiligheidsrisico's installeren (inventarisatie risicovolle entiteiten, kennisvelden, technologieën, ...)

B. INDIVIDUELE KENNISACTOREN

- Risico-identificatie: duidelijk in kaart hebben van de kennisveiligheidsrisico's binnen de kennisactoren, bijvoorbeeld via 'samenwerkingsregisters buitenlandse partners', steeds in combinatie met de gevoeligheid van de materie.
- Risicomanagement: incorporatie van het kennisveiligheidsaspect binnen het algemene risico- en opportuniteitsmanagement binnen de instelling, inclusief in beeld brengen van opportuniteiten van samenwerkingen.
- Bewustwordingscampagnes organiseren en training en ondersteuning bieden aan individuele werknemers, onderzoekers en onderzoeksgroepen zodat het veiligheidsbewustzijn toeneemt
- Heldere interne rapportagelijnen besluitvormingsprocedures en escalatieprocedures opstellen op basis van afwegingskaders kennisveiligheid
- Afstemming tussen kennisactoren zodat een 'gelijk speelveld' gegarandeerd is en uitwisseling van kennis en beste praktijken

C. INDIVIDUELE ONDERZOEKERS

- Vergroten van eigen besef m.b.t. kennisveiligheidsrisico's die verbonden zijn aan internationale samenwerking
- Kennis hebben van interne kennisveiligheidsprocedures en respecteren van gedragscodes

5. EERSTE STAPPEN

Het moge duidelijk wezen dat het opstellen van een beleid rond kennisveiligheid de nodige tijd zal vergen omwille van de complexiteit van de problematiek. Het is dan ook hier de bedoeling om een aantal richtlijnen en actiepunten te formuleren voor de uitwerking van een landengeneriek kennisveiligheidsbeleid met en voor de verschillende Vlaamse kennisactoren. Onder de begeleiding van het departement EWI zal de Vlaamse overheid met onder andere de betrokken kennisactoren in de werkgroep "Kennisveiligheid" een meer gedetailleerd voorstel voor **een beleidskader over hoe kennisveiligheid in Vlaanderen concreet vormgeven**. Er kan beroep gedaan worden op externe expertise van onafhankelijke experts om juiste kennis en input te verzamelen voor het uitwerken van de concrete acties. We contacteren ook onze Nederlandse collega's met de vraag tot een sterke samenwerking zodat we onze doelstellingen efficiënter kunnen bereiken.

Zo'n beleidskader kan onder andere nader ingaan op volgende zaken:

- de elementen waarop we denken te moeten en kunnen inwerken,
- welke processen, instrumenten (bv. gedragscode), initiatieven, documentatie hiervoor nodig zijn,
- wat de rol en taken hierin zijn van de betrokken actoren,
- welke de parameters zijn die de situatie adequaat kunnen beschrijven.

¹¹ Bestaande kaders zijn bijvoorbeeld internationale embargo's, dual use wetgeving, exportcontrole, visa-beleid,...

Concrete actie:

- het departement EWI werkt samen met de Vlaamse overheid en de betrokken kennisactoren een voorstel uit om te komen tot een beleidskader kennisveiligheid in Vlaanderen, met inbegrip van praktische richtlijnen en gedragscode. De werkgroep Kennisveiligheid dient hiervoor als eerste klankbordgroep. Er wordt een stappenplan met indicatief tijdsplan opgesteld en uitgevoerd.

Daarnaast zullen we samen met vertegenwoordigers van de belanghebbenden en andere overheden **de situatie in Vlaanderen in kaart brengen**. Een zicht op de actuele situatie en huidige processen kan nuttige informatie aanleveren. Daar kan, voor zover mogelijk een (beperkte) impactanalyse aan gekoppeld worden om de gevolgen van een strikter kennisveiligheidsbeleid zichtbaarder te maken. Nu al werken Vlaamse instellingen samen met de Vlaamse overheid in het kader van exportcontrole en de naleving van dual use reglementering. Alle Vlaamse universiteiten hebben ook interne procedures ingesteld voor een mensenrechtentoets. Externe kwaliteitsbewaking van deze procedures (via samenvattende rapportage en informatiedoorstroming naar de administratie) kan helpen om een duurzame cultuur en samenwerking rond kennisveiligheid op te bouwen. Uiteraard zal hierbij de nodige confidentialiteit worden verzekerd.

Concrete actie:

- het departement EWI en de Vlaamse overheid gaat in gesprek met de leden van de werkgroep Kennisveiligheid om de procedures die momenteel binnen hun instelling toegepast worden te bespreken en onderzoekt hoe risicovolle samenwerkingen of partnerschappen in kaart gebracht kunnen worden

Daarnaast bekijken we ook hoe een **bewustwordingscampagne** kan worden opgestart. Niet elke Vlaamse kennisinstelling of bedrijf is zich evenveel bewust wat de problematiek rond kennisveiligheid inhoudt. Deze sensibiliseringscampagne kan helpen om individuele onderzoekers binnen hun organisatie te ondersteunen en te sensibiliseren.

Concrete actie:

- de leden van werkgroep Kennisveiligheid werken in onderling overleg, suggesties uit voor een bewustwordingscampagne (o.a. rond een gedragscode) en stemt deze af met andere lopende initiatieven zoals de sensibilisering over exportcontrole. De hogervermelde Nederlandse leidraad kan daarbij als goed voorbeeld gelden;
- FWO en VLAIO finaliseren eigen richtlijnen rond kennisveiligheid (via de geijkte interne procedures) en zorgen voor een ruime bekendmakingscampagne.
- ook koepelorganisaties (zoals Vlir, Vlhora, Vluhr ..) worden aanbevolen om binnen dit kader aan de slag te gaan.

Tevens zal bekeken worden welke ondersteunende rol de **Vlaamse administratie** op zich kan nemen. Zowel in Nederland¹² als in Vlaanderen¹³ kwam/komt zeer sterk de vraag naar een info- of adviesloket naar voor.

Concrete actie:

- de leden van de werkgroep Kennisveiligheid worden bevestigd over de functionaliteiten en diensten die een info- of adviesloket zou moeten aanbieden. Het Nederlandse loket (en eraan voorafgaande bevraging) kan als voorbeeld dienen; voor de uitwerking van een dergelijk loket kan beroep worden gedaan op externe expertise.

Vlaanderen maakt niet alleen deel uit van Europa, maar Vlaanderen vormt ook een onderdeel van België waarbij sommige bevoegdheden in deze problematiek zich op het federale niveau situeren. De FOD Buitenlandse Zaken reikt de visa uit aan buitenlandse studenten, onderzoekers en kenniswerkers. De diensten van de Veiligheid van de Staat, die organisaties of individuen kan doorlichten, ressorteert onder de FOD Justitie. Daarnaast denken we ook nog aan de politiediensten (lokaal, federaal, Interpol), de Federal Computer Crime Unit (FCCU), het CCB (Centre for Cyber Security Belgium), Defensie en in het bijzonder ADIV (Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid). Ook binnen Vlaanderen worden andere beleidsdomeinen (naast EWI) gevat. Onderwijs & Vorming

¹² <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=764a65aa-5ae3-4802-bf8a-0a6ab40784d6&title=Position%20paper%20VSNU%20t.b.v.%20rondetafelgesprek%20Wetenschappelijke%20samenwerking%20met%20onvrije%20landen%20d.d.%2014%20oktober%202021.pdf>, p.24

¹³ <https://vlir.be/nieuws/kennisveiligheid/>, p. 11-12

gaat over de in- en uitgaande studentenmobiliteit. Kanselarij, Binnenlands Bestuur, Buitenlandse Zaken & Justitie gaat over buitenlandse betrekkingen en handelsrelaties en het vrijwaren van strategische belangen. Zo is ook WSE bevoegd voor de toelatingen tot arbeid en beroepskaarten (in samenwerking met de federale dienst DVZ). Kortom, overleg **met andere overheden** in Vlaanderen en België is eveneens noodzakelijk om tot een effectief beleid rond kennisveiligheid te komen. Binnen Vlaanderen zijn deze gesprekken al aangevat. Individuele instellingen hebben nu ook al contact met deze andere overheden – bv; de Veiligheid van de Staat heeft al gesprekken gevoerd met de Vlaamse universiteiten en ook EWI heeft al informele gesprekken met hen gevoerd.

Concrete actie:

- het departement EWI neemt opnieuw contact op met andere Vlaamse departementen of diensten (in het bijzonder “exportcontrole”) om af te stemmen over elkaars doelstellingen, initiatieven en acties met het oog op maximale complementariteit;
- de Vlaamse overheid neemt vervolgens contact op met federale diensten om tot een goede afstemming qua rollen en taken te komen. In het bijzonder zullen de federale overheden gepolst worden omtrent hun rol en bijdrage bv. aan elders vermeld info- of adviesloket.

Het departement EWI zal samen met de andere betrokken entiteiten van de Vlaamse overheid verder de **evoluties en initiatieven op het Europese niveau** blijven opvolgen. Zo valt te verwachten dat een “opportunity and risk assessment system” op Europees niveau zal uitgebouwd worden. Ook met supranationale, internationale en multilaterale organisaties moet afgestemd worden.

Concrete actie:

- het departement EWI blijft actief deelnemen aan de Europese netwerken en initiatieven rond dit thema, zoals de actie 6 (“Academic Freedom”) en actie 9 (“Global Approach”) van de Europese ERA-beleidsagenda en andere initiatieven;
- het departement EWI en DKBZA onderzoeken of dit thema kan ingeschreven worden in de agenda van de lopende Vlaams-Nederlandse samenwerking (o.a. als bespreekpunt bij ministeriële ontmoetingen en andere bijeenkomsten op hoog niveau). We contacteren onze Nederlandse collega’s met de vraag tot een sterke samenwerking zodat we onze doelstellingen efficiënter kunnen bereiken.
- de Vlaamse overheid onderzoekt hoe ook op het supranationale, internationale en multilaterale niveau kan samengewerkt worden.
- met het oog op beleidscoherentie en synergiën betrekken de Vlaamse departementen elkaar bij de internationale contacten en werkzaamheden in dit verband;

6. TOT SLOT

We mogen evenwel niet de illusie koesteren dat alle vormen van risico kunnen worden uitgesloten. Het zal dus nodig zijn om voortdurend een afweging te maken tussen het mogelijke risicogehalte en de potentiële voordelen van de zich aanbiedende opportuniteiten. Dit vergt de nodige flexibiliteit om in te spelen op geopolitieke wijzigingen. Daarbij sluiten we ons best aan bij Europese initiatieven aangezien Vlaanderen als kleine innovatieve regio met een open economie, onmogelijk alleen al het nodige kan doen of een volledig autonome koers kan varen.

Daarbij mag niet uit het oog verloren worden dat het meestal geen zwart/witverhaal is, maar dat grijze zones waarbij het onduidelijk is of samenwerken tot ongewenste gevolgen kan leiden, eerder vaak dan zelden zullen voorkomen zodat de afwegingen en keuzes complex en moeilijk zullen zijn. Ook voor internationale samenwerking geldt dat niet alles wat toegelaten is om te doen verstandig is om te doen. We mogen evenmin vergeten dat internationale samenwerking zeer belangrijk is voor Vlaanderen om een sterke O&I-speler te blijven in de wereld, en dus een gebalanceerde en rationeel onderbouwde visie nodig is die onze algemene O&I-voortgang niet hypothekeert. Maar we kunnen het ons niet veroorloven om dit traject rond kennisveiligheid niet aan te vatten samen met de belanghebbenden om dankzij een alerte en preventieve houding op een verantwoorde manier internationaal te kunnen samenwerken.

7. VOORSTEL TER GOEDKEURING

De Vlaamse Regering beslist:

- in te stemmen met de onderliggende uitgangspunten van deze nota
- dat departement EWI samen met de betrokken Vlaamse administraties, de werkgroep “Kennisveiligheid” als klankbordgroep en eventuele externe expertise, dit verder uitwerkt tot een concreet beleidskader rond kennisveiligheidsbeleid met en voor de verschillende Vlaamse kennisactoren.

De minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw,

Jo Brouns

De Vlaamse Minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS